

Sepsi Tibor

GDPR útikalauz adatkezelőknek

Wolters Kluwer

Kiadja a
Wolters Kluwer Hungary Kft.
Budapest, 2019
1117 Budapest, Budafoki út 187–189.
Telefon: +36 (1) 464-5656
Fax: +36 (1) 464-5657
e-mail: info-hu@wolterskluwer.com
www.wolterskluwer.hu

Felelős vezető: Kézdi Katalin, a Wolters Kluwer Hungary Kft. ügyvezetője
Kiadásért felelős: dr. Székvölgyi Annamária
Felelős szerkesztő: Dúll Kata
Műszaki szerkesztés: Wolters Kluwer Hungary Kft.
Grafikai tervezés: Wolters Kluwer Hungary Kft.
Tördelés: Korinfo Hungary Kft.
Nyomdai munkálatok: AK Nyomda Kft.
Felelős vezető: Káldor Gábor

ISBN 978 963 295 791 3
Termékkód: YOY1772

Kiadványaink megvásárolhatóak a shop.wolterskluwer.hu webáruházban.

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás és a mű bővített, illetve rövidített változatának kiadási jogát is.
A Kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül sem a teljes mű, sem annak bármely része semmiféle formában (fotokópia, mikrofilm vagy más hordozó) nem sokszorosítható.

Sepsi Tibor

GDPR útikalauz adatkezelőknek

Wolters Kluwer Hungary • Budapest, 2019

Szerző:

Sepsi Tibor

Kézirat lezárva:

2019. április 15.

© Sepsi Tibor, Budapest, 2019

© Wolters Kluwer Hungary Kft., Budapest, 2019

Tartalom

Előszó	9
Rövidítések jegyzéke	14

ELSŐ RÉSZ

Amiről minden adatkezelőnek és adatfeldolgozónak tudnia érdemes

I. fejezet

Jogforrások

1. Mi az a GDPR?	19
2. Honnan ismerhető meg az adatvédelmi jog tartalma?	25
3. Mi újat hozott a GDPR?	31
4. A GDPR időbeli hatálya és alkalmazhatósága	36
5. Mely adatkezelésekre vonatkozik a GDPR?	42
6. Az Infotörvény szerinti adatkezelési típusokra alkalmazandó szabályok	49
7. Kiterjesztett területi hatály	54

II. fejezet

Alapfogalmak és alapelvek

8. A személyes adat és az érintett	60
9. A különleges adatok	65
10. Az adatkezelés és az adatkezelők	71
11. Az adatfeldolgozók	77
12. A címzettek és az adattovábbítások típusai, az Unión kívülre történő adattovábbítás	82

13. A célhoz kötöttség, az adattakarékosság és a korlátozott tárolhatóság	88
14. A jogszerűség, a tisztességes eljárás és az átláthatóság	95
15. A pontosság és a személyes adatok helyesbítése	101
16. Az integritás és a bizalmas jelleg elve, az adatbiztonságot szolgáló intézkedések	106
17. Az elszámoltathatóság elve és az adatkezeléssel kapcsolatos dokumentáció rendszere	112

III. fejezet

Az adatkezelés jogalapjai

18. A GDPR szerinti jogalapok rendszere	118
19. A különleges adatok kezelésére vonatkozó korlátozások	124
20. A hozzájárulás és annak visszavonása	130
21. A hozzájárulás különböző formái	137
22. Az érintettel kötött szerződés teljesítése érdekében szükséges adatkezelés	144
23. A kötelező adatkezelés	150
24. Az érintett vagy más természetes személy létfontosságú érdekén alapuló adatkezelés	157
25. A jogos érdeken alapuló adatkezelés és az azzal szembeni tiltakozás joga	162

IV. fejezet

Az érintett jogai

26. Az érintett előzetes tájékoztatása a tőle gyűjtött adatokról	170
27. Az érintett előzetes tájékoztatása a más forrásból megszerzett adatokról	178
28. A hozzáférés joga	184
29. Az adathordozhatóság joga	191
30. A törléshez (elfeledtetéshez) való jog	198

31. Az adatkezelés korlátozásához való jog	206
32. A felügyeleti hatóságnál való panasztétel és bejelentés joga	212
33. A bírósági jogorvoslathoz való jog	219
34. Kártérítés és sérelemdíj	224

V. fejezet

Az adatkezeléssel kapcsolatos adminisztratív kötelezettségek

35. Adatvédelmi incidensek kezelése	231
36. Az adatvédelmi tevékenységek nyilvántartása	238
37. Az adatvédelmi tisztviselő	245
38. Az adatvédelmi hatásvizsgálat és az előzetes konzultáció	255
39. Az adatfeldolgozó kötelezettségeinek meghatározása . . .	265
40. Az adatvédelmi hatóság által alkalmazható intézkedések és szankciók	272

MÁSODIK RÉSZ

Ágazati adatkezelési kérdések, amelyekkel az adatkezelők többsége találkozhat

VI. fejezet

Néhány adatkezelési típus sajátosságai a GDPR alatt

41. Az ügyfeladatok kezelése	285
42. A közvetlen üzletszerzési célú adatkezelés	291
43. A profilalkotás és az automatizált döntéshozatal	298
44. A foglalkoztatottak adatainak kezelése	303
45. Munkaerő-toborzás és álláspályázatok	312
46. A partnerszervezetek vezetői és foglalkoztatottjai adatainak kezelése	317
47. A közfeladatot ellátó szervek adatkezelése	321
48. A sajtó és a közéleti vita egyéb alakítóinak adatkezelése	327

49. Civil szervezetek, egyházak, szakszervezetek, politikai pártok adatkezelése	333
50. A magánterületi elektronikus megfigyelőrendszerek	338

VII. fejezet

A GDPR és a törvényen alapuló titoktartási kötelezettségek együttes alkalmazása

51. Ügyvédi irodák, pénzügyi intézmények, egészségügyi intézmények és más, titoktartásra kötelezett szolgáltatók adatkezelése	346
52. A GDPR és az üzleti titkok védelme	355

Nincs kulcsrakész megoldás

Magyarországon 2018 májusának végén, az európai uniós általános adatvédelmi rendelet, azaz a GDPR alkalmazásának kezdőidőpontjában a hivatalos nyilvántartások szerint 1,2 millió vállalkozás, 60 ezer civil szervezet és közel 10 ezer költségvetési szerv működött. Még ha a kényszertörlést megváltásként váró kft.-ket, a tagjaik által is rég elfelejtett egyesületeket vagy a munkaviszonyt leplező, a NAV-on kívül senkivel nem kommunikáló kényszervállalkozásokat le is vonjuk ezekből a számokból, akkor is jóval több mint félmillió működő, ügyfeleivel, illetve tagjaival és foglalkoztatottjaival folyamatos kapcsolatban álló szervezet szembesült valamilyen formában az uniós adatvédelmi reformmal.

Az összes magyar adatkezelőben persze nem sok közös van azon kívül, hogy mindegyik kapott kéretlen lánclevelet a legendává nemesült 20 millió eurós adatvédelmi bírságról. Az egyik öt ember adatait kezeli, a másik tízmillióét. Az egyik személyiségprofil állít össze az ügyfeleiről a legmodernebb big data megoldásokkal, miközben a másik egyetlen adatkezelése a karácsonyi üdvözletek címzettjeinek e-mail-címlistája. Az egyiknek teljes körben automatizáltak az adatkezelési folyamatait, a másik vezetőjét felhívja eligazításért a kasszában álló ember, ha valaki számlát kér. A gyakorlati adatkezelési problémák ráadásul nemcsak az adatkezelő mérete és tudatossága alapján térnek el egymástól, hanem a tevékenység jellege alapján is sok kis világot alkotnak. Egészen más kérdések feszítenek egy webshopot üzemeltető szolgáltató céget, mások egy civil szervezetet és megint mások mondjuk egy egészségügyi szolgáltatót.

Akinek az adatvédelmi reform komplex feladatot adott, az természetesen jól tette, jól teszi, ha jogi, üzleti vagy informatikai szolgáltatásként személyre szabott tanácsadást vesz igénybe. Aki

viszont olyasvalakinek a tanácsaira vagy munkájára szorult, aki a korábbi magyar szabályozási beidegződések alapján akarta megoldani a „dzsídípiárosítást”, annak akadtak nehézségei és gyakran kényszerült bele észszerűtlen megoldásokba.

Kinek lehet hasznos egy útikalauz?

A több százezer érintett adatkezelő, de még a mások adatkezelésében közreműködő adatfeldolgozók között is szükségképpen sokan vannak azonban olyanok, akik belső erőforrások felhasználásával maguk küzdöttek meg és küzdenek most is a feladattal. Különösen az ő munkájukat könnyítheti meg, ha tematikus bontásban és egységes, nem csak jogászok számára átlátható szerkezetben férhetnek hozzá a jogszabályok és az azok értelmezésére kiadott iránymutatások egy-egy adatkezelési folyamat szempontjából fontos elemeihez.

Ez a könyv a GDPR és a kapcsolódó hazai jogszabályok alkalmazásának olyan túlélőkalauza szeretne lenni, amiből a legalapvetőbb gyakorlati információkat, a fontos kérdéseket, és ahol ilyenek vannak, ott a fontos válaszokat is ki-kí a lehető legegyszerűbben érheti el a saját adatkezeléseihez. A Douglas Adams páratlan fantáziájában megszületett Galaxis Útikalauzhoz hasonlóan ennek a kalauznak is az a legfontosabb célja, hogy olvasója ne essen pánikba. Ugyanakkor egyrészt ez a könyv nem kívánja háttérbe szorítani az adatvédelem *Enciclopedia Galacticáit*, a GDPR jóval terjedelmesebb, akadémiai igényességű feldolgozásait. Másrészt – bár a témához mérten néha kifejezetten könyved és közérthető –, annyira azért nem lesz vicces.

A könyv szerkezete

Az új adatkezelési szabályrendszerben való eligazodásban az adatvédelemben laikus cégvezető, de sokszor az adatkezeléssel évtizedek óta foglalkozó HR-es vagy jogtanácsos számára is a legnagyobb nehézség az információtömeg áttekinthetlensége. Mivel a könyvvel elsősorban ennek a problémának az áthi-

dalására törekszem, a terjedelmet és a nem nélkülözhetetlen információk tekintetében bizony néha még a tartalmat is annak a szempontnak rendelem alá, hogy az olvasó semmi esetre se vesz-hessen el a fejezetek között. Három olyan tárgykör – az adatvédelmi hatóságok közötti együttműködés, a tanúsítási mechanizmusok és a magatartási kódexek – részletes tárgyalását, amelyekben a GDPR nagyot készül gurítani, például nemes egyszerűséggel kihagytam, mivel ezekkel a gyakorló adatkezelőket akkor lesz majd érdemes traktálni, amikor ezeknek a jogintézményeknek a hatása egyáltalán elérhet hozzájuk. Hasonló okból sokat szűkítettem a kifejezetten harmadik országbeli adatkezelőkre és adatfeldolgozókra vonatkozó szabályok leírásán: csak rövid összefoglalást kapott például a nekik történő adattovábbítás, az EU-n belüli képviselőkönkre vonatkozó szabályok pedig még azt sem.

A szöveget a könnyebb tájékozódás érdekében mindenekelőtt két részre tagoltam: az első öt fejezet összesen 40 alfejezetében a személyes adatok kezelésére vonatkozó, méretétől és tevékenységi körétől függetlenül mindenkit érintő általános információkat, míg a fennmaradó két fejezet tizenkét alfejezetében a tipikus adatkezelési formákra vonatkozó részletes ismereteket igyekszem átadni. A nagyobb témakörök szerint csoportosított fejezetek ugyan jelentőségüknek megfelelően eltérő hosszúak, azonban mindegyik azonos szerkezetű és körülbelül azonos terjedelmű alfejezetekre bomlik.

Az „általános részi” alfejezetek a következő szerkezetet követik:

1. rövid fejléc, amely az adott jogintézmény vagy adatkezelési típus alapvető jellemzőit mutatja be hívószavakkal,
2. a jogszabályok lényegi tartalmának összefoglalása („A szabályozás tartalma”),
3. a megismerhető jogi iránymutatások és joggyakorlat alapján egyértelműnek látszó követelmények összefoglalása („Ami világos”),
4. a részben vagy egészben nyitott jogértelmezési kérdések összefoglalása („Ami nem teljesen világos”),
5. egy (néha több), a témával kapcsolatban elterjedt téves vagy alaptalan információ cáfolata („Gyakori félreértések”).

Az „ágazati” alfejezeteknél eltérő, de ezeken belül szintén egységes tagolást követtem:

1. fejléc,
2. az alkalmazható adatkezelési jogalapok leírása („Jogalapok”),
3. az adatkezelés lehetséges időtartamával kapcsolatos tudnivalók („Az adatkezelés időtartama”),
4. minden további, az adott adatkezelési típussal kapcsolatos információ („Az adatkezelés egyéb sajátosságai”).

Ezt a tagolást az utolsó két alfejezetben azért törtem meg, mert azok átfogó, egymástól sokban különböző adatkezelési típusokban felmerülő részkérdéseket tárgyalnak a vonatkozó hazai jog GDPR-on alapuló áttekintésével.

A könyvben feldolgozott jog- és egyéb források

A cél nem a szabályozás minden összefüggésének tudományos igényű bemutatása, és főképp nem annak kritikája (még ha azt muszáj is néha leírni, hogy valami nem egyértelmű vagy ellentmond valami másnak), hanem a szabályozás rendszerének érthető megismertetése. Ennek megfelelően a könyv mindenekelőtt a jogi szabályozás tartalmát kívánja a kézirat lezárásakor hatályos jogszabályok alapján rendszerezve bemutatni. Ez természetesen minden témakör tekintetében magában foglalja az általános adatvédelmi rendelet és az ennek megfelelően módosított Infotörvény lényeges rendelkezéseinek ismertetését. Az adatkezelést érintő ágazati törvények tartalmát a kapcsolódó jogalkotás folyamatban létretekintettel a 2019. április 1-jén hatályos szövegből kiindulva ismertetem, azonban kitérek az Európai Unió adatvédelmi reformjának végrehajtása érdekében szükséges törvénymódosításokról szóló 2019. évi XXXIV. törvény által elvégzett módosításokra is.

A leírtak teljességére törekedve feldolgozott másik forrás az adatvédelmi „*soft law*”, azaz a jogi kötőerővel nem rendelkező normák GDPR-hoz már megalkotott része: az adatvédelmi reformmal kapcsolatos állásfoglalásokat kiadó uniós szervek – a 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport, majd a helyébe lépő Európai Adatvédelmi Testület – iránymutatásai és egyéb ál-

lásfoglalásai, az Európai Bizottság tájékoztató anyagai, valamint – ahol vannak már ilyenek, vagy ahol a régieket ma is aktuálisnak értékeltem – a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság állásfoglalásai, jelentései és ajánlásai.

Bár egyes, különösen a fenti források alapján nem egyértelműen eldönthető kérdések esetében hivatkozom más forrásokra is az Alkotmánybíróság és az Európai Bíróság határozataitól a hazai bírósági joggyakorlatig, ezeknek rendszeres feldolgozását tudatosan nem végzi el a könyv. Tartózkodtam attól is, hogy oldalakon keresztül ismertessek ágazati adatkezelési szabályokat. A jogalkalmazó, aki ezt a könyvet forgatja, azt jó eséllyel a szerzőnél is jobban tudja, hogy mi szerepel az iskolai elektronikus naplóban vagy hogy hány évig kell megőrizni az egészségügyi dokumentáció adott elemét. Könnyen hozzáférhető segítség abban kell neki, hogy hogyan illessze ezeket a folyamatokat a GDPR által adott keretbe. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy ami kimaradt, az ne lehetne fontos vagy akár döntő jelentőségű is egy-egy kérdés eldöntésénél, de egy útikalauz csak elvezetni tud az izgalmas helyekre, ott rendesen szétnézni viszont már az utazónak kell.

Rövidítések jegyzéke

95/46/EK irányelv	az Európai Parlament és a Tanács 1995. október 24-i 95/46/EK irányelve a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról
Áfa tv.	az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény
Alapjogi Charta	az Európai Unió Alapjogi Chartája, 2012/C 326/02
Avtv.	a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény
Btk.	a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény
EAT	Európai Adatvédelmi Testület
Dmtv.	a kutatás és a közvetlen üzletszerzés célját szolgáló név- és lakcímadatok kezeléséről szóló 1995. évi CXIX. törvény
ePrivacy Irányelv	az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról és a magánélet védelméről szóló 2002. július 12-i 2002/58/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv („Elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv”)
ECLI	európai esetjogi azonosító (European Case Law Identifier)
EJEB	az Emberi Jogok Európai Bírósága
EuB	az Európai Unió Bírósága

Eüak.	az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény
Eütv.	az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény
GDPR	Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016. április 27-i 2016/679 rendelete a személyes adatok kezelése vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet)
Grt.	a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvény
Hpt.	a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény
Infotörvény	az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény
Kp.	a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény
Ltv.	a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény
Lvtv.	a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény
Módtv.	az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvénynek az Európai Unió adatvédelmi reformjával összefüggő módosításáról, valamint más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2018. évi XXXVIII. törvény

Módtv.2.	2019. évi XXXIV. törvény az Európai Unió adatvédelmi reformjának végrehajtása érdekében szükséges törvénymódosításokról
Mt.	a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény
Ptk.	a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
Pp.	a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény
NAIH	Nemzeti Adatvédelmi és Információsabadság Hatóság
Smtv.	a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény
Szvtv.	a személy- és vagyónvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény
Thtv.	a társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény
Üttv.	az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény
Ütvtv.	az üzleti titok védelméről szóló 2018. évi LIV. törvény
WP29	a 95/46/EK irányelv 29. cikke szerinti munkacsoport

ELSŐ RÉSZ

**Amiről minden adatkezelőnek
és adatfeldolgozónak tudnia érdemes**

Jogforrások

1. MI AZ A GDPR?

**Egységes európai adatvédelmi tér jött létre
A GDPR közvetlen hatállyal rendelkezik
Tagállami végrehajtást nem igényel, de kapcsolódó tagállami
szabályok maradtak
Túlírt, de jobbára koherens szöveg**

A szabályozás tartalma

A GDPR (General Data Protection Regulation) az Európai Unió általános adatvédelmi rendelete, teljes megnevezése szerint az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016. április 27-i 2016/679 rendelete a személyes adatok kezelése vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről. Mint az már a címből is kitűnik, megalkotása két alapvető célra irányult: egyrészt a személyes adatok védelmére vonatkozó követelmények modernizálására és hatékonyabbá tételére, másrészt viszont arra, hogy a szabályozás európai szintű egységesítésével a személyes adatoknak az Európai Unión belüli szabad áramlása is biztosított lehessen.¹ A GDPR az Unió elsődleges jogán, azaz az európai integrációt létrehozó szerződések rendszerén belül az Európai Unió

¹ „E fejlemények [a digitalizáció és a globalizáció, ST] egy olyan szilárd és az eddiginél következetesebb uniós adatvédelmi keretet igényelnek, amelyet erős kényszeríthetőség támogat, hiszen a bizalom megteremtése fontos a digitális gazdaság belső piaci fejlődéséhez. A természetes személyek számára biztosítani kell, hogy saját személyes adataik felett maguk rendelkezzenek. A természetes személyek, a gazdasági szereplők és a közhatalmi szervek számára a jogbiztonságot és a gyakorlati biztonságot fokozni kell.” GDPR (7) preambulumbekzdés.

Alapjogi Chartája 8. cikkéhez kapcsolódik a legszorosabban, amely önálló alapjogként ismeri el a személyes adatok védelmét.²

A rendelet számos szabályozási megoldást vesz ugyan át vagy használ fel kiindulási pontként húsz évvel korábbi elődjéből, a 95/46/EK irányelvől, de rendeleti formájára tekintettel annál sokkal összetettebb feladatra vállalkozik. A korábbi irányelvet ugyanis a tagállamok még nemzeti jogszabályokkal, legtöbbször esetében önálló adatvédelmi törvényekkel ültették át a jogrendjükbe, azaz az adatkezelőknek és a szabályozás más címzettjeinek nagyon ritka kivételektől eltekintve nem az irányelvet, hanem a megoldásaiban és nyelvezetében is az adott állam jogrendszeréhez igazított nemzeti jogszabályt kellett alkalmazniuk.

Az irányelv által ugyan összehangolt, de sokféle tartalmú és eltérő szigorúságú tagállami jogszabály helyébe egységes jogszabályként lépő GDPR úttörő próbálkozás az Európai Unió részéről: egy uniós rendelet esetében példátlan, hogy annak rendelkezéseit több tízmillió közvetlen címzettnek (minden európai és sok harmadik országbeli adatkezelőnek és adatfeldolgozónak) kell közvetlenül, tagállami átültetés nélkül alkalmaznia.

Ami világos

A GDPR nem csak nem igényel, hanem nem is tűr nemzeti átültetést: a rendeletben foglaltakat a tagállamok saját jogszabályaikban nem ismételtetik meg, önálló szabályozást a GDPR hatálya alá tartozó adatkezelésekre pedig csak akkor alkothatnak vagy tarthatnak fenn, ha azt maga a GDPR megengedi.³ Ez 28 jogrend-

² Alapjogi Charta, „8 cikk (1) Mindenkinek joga van a rá vonatkozó személyes adatok védelméhez.

(2) Az ilyen adatokat csak tisztességesen és jóhiszeműen, meghatározott célokra, az érintett személy hozzájárulása alapján vagy valamilyen más, a törvényben rögzített jogos okból lehet kezelni. Mindenkinek joga van ahhoz, hogy a róla gyűjtött adatokat megismerje, és joga van azokat kijavíttatni.

(3) E szabályok tiszteletben tartását független hatóságnak kell ellenőriznie.”

³ A GDPR (8) preambulumbekzdése szerint e kiegészítő szabályokhoz kapcsolódóan a jogrendszeri koherencia és az érthetőség kedvéért szűk körben mégis megismételhetők a GDPR egyes szabályai.

szer és több tízmillió adatkezelő érintettsége mellett csak számos kompromisszummal, a kimondott főszabályok alól biztosított nagyszámú kivétellel, valamint számos, egyes kérdésekben a tagállamok számára részletes vagy eltérő szabályozást engedő rendelkezéssel valósulhatott meg a GDPR bő négyéves előkészítési folyamata során.

A rendelet különböző kérdésekben összesen majdnem nyolcvanszor említi a tagállami jogalkotást vagy a tagállami jogot, de még ha az ugyanahhoz a témához kapcsolódó rendelkezéseket össze is kapcsoljuk, akkor is ötvennél több kérdésben enged teret a tagállami jogalkotásnak. Az eltérést engedő szabályok többsége pontosan rögzíti a szabályozható tárgykör tartalmát, de a fontosabb általánosabb jelleggel teszik lehetővé pontosító szabályok megalkotását. Ezek kisebb része az adatkezelő vagy adatfeldolgozó kötelezettségeit enyhítő, más része azokat szigorító, a legtöbb viszont mindkettőt megengedő tagállami jogalkotásra biztosít lehetőséget.

A három legfontosabb tagállami jogalkotási tárgykör a kötelező – az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettség teljesítéséhez, illetve a közérdekű vagy az adatkezelőre ruházott közhatalmi jogosítvány gyakorlásának keretében végzett feladat végrehajtásához szükséges – adatkezelések konkrétabb szabályainak meghatározása,⁴ a GDPR szerinti rendelkezési és hozzáférési jogok korlátozhatóvá tétele,⁵ illetve a GDPR IX. fejezetében szabályozott ágazati adatkezelésekre⁶ vonatkozó eltérési lehetőség. A magyar jogban a GDPR mellett fenntartott törvényi szabályok többsége e három tárgykör valamelyikébe tartozik.

⁴ GDPR 6. cikk (2)–(3) bekezdés, 9. cikk (2) bekezdés *a)–b)* és *g)–j)* pontok, (3)–(4) bekezdés.

⁵ GDPR 23. cikk.

⁶ Ezek a következők: a véleménynyilvánítási és a tájékoztatáshoz való joggal összefüggő kivételek, a hivatalos dokumentumokhoz való hozzáférés, a nemzeti azonosító számok kezelése, a foglalkoztatási adatkezelés, a titoktartási kötelezettségekre vonatkozó szabályok, illetve az egyházak és vallási szervezetek adatkezelése.

A GDPR egy átkozottul túlírt, a tagállamok és az uniós intézmények közti sokéves viták nyomát sok helyen összefüggéstelenül beszúrt kivételekben őrző, ugyanakkor összességében mégis logikus rendszert alkotó jogszabály. Ha egy 8 ezer szóból álló magyar szabályozás helyébe egy 25 ezer szóból álló uniós lép, az a felkészült jogász gyomrát is megfekszi. Ráadásul a magyar jogásztársadalom jelentős része most találkozott először azzal a problémával, hogy egy teljes szabályozási terület kérdéseit uniós jogszabály értelmezése alapján, hazai jogi mankó nélkül kellene megválaszolniuk. Az ügyfeleknek tehát minden okuk megvan arra, hogy ezt a problémát megértve saját jogásaikkal is türelmesek legyenek, ugyanis amit itt el kell végezni, az csak a legegyszerűbb esetekben számít rutinfeladatnak.

A GDPR szövegének nyelvtani értelmezésétől nem várhatóak olyan egyszerű és egyértelmű megoldások, mintha éppen az anyakocák tartásáról szóló agrárminiszteri rendeletet alkalmaznánk, aminek alapján első elolvasásra is világos, hogy ha nem jut minden kocára 2,25 m² akadálytalanul használható alapterület, akkor a gazda jogsértően tartja az állatokat. A GDPR szövegének absztrakt, a magyar jogban az adott összefüggésben használt szokásos terminológiától eltérő megfogalmazásai a hazai adatvédelmi szabályokhoz képest is több logikai lépést igényelnek az alkalmazásuk során. Ha a GDPR azt írja, hogy „egyéb szerv”, „jogi kötelezettség” vagy mondjuk „szerződés”, akkor a hazai jog egyes jogintézményeiről el kell tudunk dönteni azt is, hogy ezek alá a fogalmak alá tartozóként értendők-e. Ez pedig nem mindig magától értetődő, és amíg az ezekre vonatkozó következetes hatósági és bírói gyakorlat ki nem alakul, addig marad is bizonytalanság ebben az értelmezési lépésben.

Mindezek miatt a magyar joggyakorlatban szokásosnál sokkal gyakrabban szorulunk rá a rendszertani és a jogalkotó akaratát kutató teleologikus értelmezés eszközére, néha pedig – bár az összes uniós hivatalos nyelven közzétett szövegváltozat, így a magyar szöveg is hiteles – a szövegezésben elsődlegesen használt angol, esetleg valamelyik másik külföldi nyelvi verzió segít át a bizonytalanságokon. Fontos kérdésekben szinte soha nem elég

egy-egy elszigetelt rendelkezés szövegét értelmezni, hanem össze kell olvasunk azt más, hasonló célú rendelkezésekkel, ütköztetnünk kell az adatkezelési alapelvekkel. Emellett gyakran tartalmaznak fontos értelmezési szempontokat vagy kiegészítő információkat a GDPR – indokolási funkciót ellátó – preambulumban foglalt megállapítások is.

GYAKORI FÉLREÉRTÉSEK

A ránk vonatkozó törvény nem változott, így nincs teendők. / A GDPR miatt a még nem módosított magyar adatkezelési szabályok mehetnek a kukába.

Az igazság szokás szerint valahol a két szélső álláspont között található meg. A magyar jogalkalmazónak sajnos e leegyszerűsítő megoldásoknál sokkal fogósabb volt a feladata akkor, amikor úgy látta, hogy a GDPR szabályozásával ellentétes az a magyar jogszabály, amelyet alkalmaznia kell. A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (NAIH) a honlapján az „adatvédelmi D-napon” közzétett közleményében⁷ erről azt rögzítette, hogy „a magyar jog szerint hatályos előírásokat, amelyek megalkotására (hatályban tartására) az általános adatvédelmi rendelet [pl. 6. cikk (3) bekezdés, IX. fejezet] kifejezetten lehetőséget ad (pl. ágazati adatkezelési előírások), a rendeletben biztosított kereteken belül továbbra is alkalmazandónak tekinti”. Ezen a körön kívül viszont a GDPR közvetlen hatályából és az uniós jog nemzeti joggal szembeni alkalmazási elsőbbségéből az következik, hogy a GDPR által megengedett kivételeken és eltéréseken túlterjeszkedő, mindenkor hatályban lévő magyar szabályokat nem kell alkalmazni, illetve azok helyett a GDPR szabályait kell alkalmazni. Erre a hatóság példát is szolgáltatott rögtön az elsőként közzétett, GDPR-ra ala-

⁷ Tájékoztató közlemény a személyes adatok védelmére vonatkozóan alkalmazandó előírásokról, továbbá az adatkezelőket, illetve adatfeldolgozókat terhelő bejelentési kötelezettségek teljesítéséről, <http://naih.hu/files/2018-05-25-GDPR-kozlemeny.pdf>

pozott határozatában, amelyben a kamerafelvétel érintetti ké-
résre történő megőrzésével kapcsolatos törvényi szabályt tett
félre – az előkészítés alatt álló, az érintett szabályt hatályon
kívül helyezni kívánó – törvénytervezet tartalmára is hivat-
kozva.⁸

Ez a hazai adatvédelmi szabályozásnak az uniós adatvédel-
mi reformhoz kapcsolódó – a Módtv2.-vel megvalósuló, elvi-
leg teljes összehangolásáig – számos magyar törvény esetében
azzal a következménnyel járt az adatkezelők számára, hogy
nekik maguknak kellett megelőlegezni a jogalkotói mérlegelés
eredményét. Az ágazati törvények teljes körű módosításával ez
a mérlegelés a jogalkotó által – elvileg minden, GDPR szerinti
adatkezelést érintő törvényre kiterjedően – megtörténik, azaz
ha ezt követően is hatályban maradt egy speciális adatkezelési
szabály, akkor ettől az időponttól kezdve a magyar adatvédel-
mi hatóság felé az adatkezelőnek erős érvei vannak arra, hogy
miért ezt a szabályt, és miért nem a GDPR-t alkalmazta.

A GDPR és a magyar jogszabály közti ellentét esetén tehát
mindig meg kell vizsgálni, hogy utóbbi fenntartását a GDPR
valamely rendelkezése nem engedi-e kifejezetten meg. Ha nem
találunk ilyen rendelkezést, akkor ugyan nyitva állna a hazai
szabály félretétele, de ez igazából másvalaki – a jogalkotó –
problémája, úgyhogy csak akkor oldjuk meg helyette, hogyha
erre jó okunk és azt támogató erős jogi érvelésünk van.
Gyakran jelent kiutat ebből a helyzetből, ha olyan megoldást
választunk, amely egyik szabályozással sem ellentétes: pél-
dául, ha a GDPR alapján több jogalapon is lehetne az adatot
kezelni, de a hazai törvény – bár erre a GDPR szerintünk nem
adott lehetőséget – ezek közül a hozzájárulást kívánja meg, ak-
kor a hozzájárulásos adatkezeléssel biztosan jogszerű adatke-
zelést tudunk folytatni.

⁸ NAIH/2018/5559/H., 2018.12.21.

2. HONNAN ISMERHETŐ MEG AZ ADATVÉDELMI JOG TARTALMA?

**A GDPR és az ahhoz kiadott jogértelmezések
Az Infotörvény és az ágazati adatkezelési törvények
A NAIH gyakorlata és a bírói gyakorlat
A GDPR nem teremt tabula rasát, de új helyzetet igen**

A szabályozás tartalma

A GDPR hatálya alá tartozó adatkezelésekre – nem annyira meglepő módon – elsősorban a GDPR-t kell alkalmazni. Maga az uniós rendelet azonban feljogosította az Európai Bizottságot egyes kérdésekben felhatalmazáson alapuló vagy végrehajtási jogi aktusok kiadására. Ezek többek közt az érintettek tájékoztatása során alkalmazandó szabványosított ikonoknak, az adatfeldolgozóval kötendő megállapodások részletesebb tartalmának, valamint a tanúsítási mechanizmusokat, a kötelező szervezeti szabályozásokat és a magatartási kódexeket érintő egyes kérdések meghatározására adtak volna lehetőséget. Ezekkel a felhatalmazásokkal a Bizottság azonban mindeddig nem élt, 2018 januárjában közzétett közleménye¹ alapján pedig „2018–2019-ben” fogja megvizsgálni, hogy „élnie kell-e a felhatalmazáson alapuló vagy végrehajtási

¹ „Erősebb védelem, új lehetőségek – a Bizottság iránymutatása az általános adatvédelmi rendelet 2018. május 25-től történő közvetlen alkalmazásáról” – a Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak, COM(2018) 43 final.

jogi aktusok elfogadására vonatkozó hatáskörével”. Ez azt jelenti, hogy a GDPR alkalmazási tapasztalatainak számbevétele előtt újabb jogszabály az Unió oldaláról nem várható a területen.

A GDPR így tehát az egyetlen alkalmazandó uniós adatvédelmi jogszabály a hatálya alá tartozó adatkezelésekre vonatkozóan, azonban ez nem jelenti, hogy önmagában állna. Egyrészt a normaszöveget számos ponton egészíti ki a GDPR – a hazai törvények indokolásának megfelelő funkciót ellátó – preambuluma. Másrészt a GDPR-t kidolgozó Európai Bizottság a fenti közleményben, illetve az azzal egyidejűleg közzétett online eszköz² útján számos kiegészítő információt tett közzé. A gyakorlatban azonban a GDPR értelmezésére létrehozott uniós szerv, az Európai Adatvédelmi Testület (EAT) állásfoglalásai adják a legfontosabb segítséget a rendelet alkalmazásához. A testület 2018. május 25-i megalakulásának napján fenntartotta hatályában elődje, a még a GDPR-ra való felkészülést menedzselő 29. cikk szerinti adatvédelmi munkacsoport (WP29) iránymutatásait:³ az elfogadott iránymutatások szövege az EAT – és a NAIH – honlapján magyarul is elérhető, az egyeztetés alatt álló tervezetek azonban – az uniós jogszabálytervezetekkel ellentétben – ugyanitt csak angol nyelven hozzáférhetőek.

Sem a WP29, illetve az EAT iránymutatásai és egyéb jogértelmezései, sem a bizottsági közlemények és tájékoztató anyagok nem rendelkeznek kötelező erővel. Ezek jogforrási tekintélyét azonban önmagában is megteremti, hogy tagállami adatvédelmi hatóságként a NAIH maga is erősen támaszkodik az ezekben foglaltakra. Ettől azonban természetesen még vitathatóak, és egyedi ügyekben az Európai Unió Bíróságát és a tagállami bíróságokat sem kötik.

² Magyar nyelvű elérhetőség: https://ec.europa.eu/commission/priorities/justice-and-fundamental-rights/data-protection/2018-reform-eu-data-protection-rules_hu.

³ Az EAT 1/2018. számú jóváhagyása, 2018. 05. 25.